

Megjelenik hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 frt. 0. 6.
Félévre 6 " " "
Évnyegyedre 3 " " "
Egy hónapra 1 " " "

Szerkesztői szállás:
belső számtalca 131. szám.

Kiadó hivatal:
középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

1. hasábján garmond sorát 1-szor 7 kr.
2. sor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppel Alajosnál (Wellzeile 22.)
Haaenstein és Voglernél (Wellzeile 9. szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60. sz.)

Nyitási cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY” 1869-iki folyamára.

Egy évre 12 forint 0. 6. ért.
Félévre 6 " " "
Évnyegyedre 3 " " "
Egy hónapra 1 " " "

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szátküldésről gondoskodva van.

Az erdélyi választások.

(S.) Jóval a választások előtt azt az alapelvet állítottuk fel, hogy Erdélyben nincs értelme a baloskodásnak; hogy minden alkotmányos gondolkodású honpolgárnak általában, legkivált pedig a magyarságnak áldani kell a haza nagy bölcsét, és szívós kitartással ragaszkodnia azon mérsékelt politikához, melynek egyedül sikerült a hazát a germanizáció feneketlen posványából ismét biztos, verőfényes szárazföldre segíteni; hogy önmaga iránti erkölcsi és nemzeti kötelesség parancsolja minden erdélyi magyar embernek, miként féltékenyen őrizze azon közjogi alapot, mely egyedül vala képes ez ország részét a százados elszigeteltség babiloni fogságából kiszabadítani, s a közös magyar haza mentő karjai közé visszavezetni.

Állítottuk, miként ily kedvezőtlen helyi irati fekvés és sajnos ethnographiai viszonyok közepette csak a gyakorlati politika követelményeit nem ismerő eszélytelen rövidlátás rohanhat délibábos csalálmok után.

Erősítettük és fogjuk váltig erősíteni: hogy az ellenzék közjogi jelen csatározása nem hogy a független államiság nagyobb mértékét képes volna hazánk részére megszerezni, hanem azt az önállóságot is kockáztatja, melyet a Deák-párt nagy nehezen kivívott, — sőt végeredményében a magyar nemzetet kora sirba szállíthatná; —

mindenekfelett pedig Erdélynek az anyaországtól való viszonti elszakítását vonhatná maga után, minek következtében aztán a kerület megszűnhetné Sz. István országának kiegészítő részét képezni, sőt magyar jellegét is elveszíthetné.

Ugy látszik, hogy e meggyőződés, melynek mi csak szerény tolmácsai voltunk, mely gyökeret vert Erdély minden rendű és nemzetiségű s főleg magyar ajku választóinak szívében; csekély kivétellel igazolták ok amaz alapelvek igazságát; s az első választásnál követett irányhoz hívek maradtak.

A Deák-párt az erdélyi kerületben nagyszerű győzelemmel kelt ki a választási küzdelemből; állomását nemcsak mind megtartotta; hanem még néhány újat szerzett meg s az ellenzék úgy is kevés számát még lejjebb apasztotta; mi több: Királyhágón túl kimaradt pár kitérőt is képes volt elhelyezni.

Örvendésnek mondhatjuk a választások eredményét már csak azért is, mert bár megkísérlették az ellenzék szóvivői, szintugy, mint Magyarország királyhágóntúli részeiben, elérhetlen ígéretekkel, adóelengedéssel, dohány-egyedárusság, bélyeg-sat. eltörléssel kecssegetni az értelmetlen tömegeket, — az értelmiség csaknem mindenütt győzött, s a csand és rend csupán pár helyen lön megzavarva.

Hasonló drasztikus eszközökkel izgatott az alkotmányosság báránybőrbe bújt abszolutizmus is az 1863—64-ki szebeni Landtag alkalmával, midőn a politikailag kevésbé érett román választókat kell vala tömeges részvétre buzdítani. Ezeknek ugyan nem ígértek adóelengedést, monopolium eltörlést sat., de oda ígérték az „urak” földjeit és szintén azal íjesztgették őket, hogy az „urak” vissza-akarják állítani a dézmát és jobbágyságot. El is kezdtek volt már itt-ott kaszálni az urak kázálóit, kukoricaföldjeit sat.

Akkor nem egy baloldali kapacitás kárhoztatta azon eljárást, melyet most — mert közlőnk vezet — követni jónak látott. Sz. Loyola tanaiból kiindulva, természetesen nem vehetni rossz néven, ha azok, kik napfényre maig sem derített programjukkal — lucus

a non lucendo — az ország és nemzet gondolkodni tudó és akaró, s a közelmúlt tapasztalatain okult értelmiségénél siket fülekre találván, a minden ároni többségrejtás vágyától hajtva a politikailag kevésbé érett néposztályhoz kényszerültek fordulni, és ezt oly jelszavakkal háborítják fel, melyeket gyakorlatilag beváltani maguk sem tudnák, sőt komolyan nem is akarják.

Hanem azóta meggyőződött a becsületes román nép, hogy a vezetői által elébe tartott arany hegyek csupa szappanbuborékok valának; s azt hisszük: hogy a Királyhágón túl és innen lakó magyar atyafiaknak is lesz alkalmuk a következő három év alatt tisztába jönni azon jó akarat tisztasága és valódisága iránt, mely nekik azokat a széllél bélelt sült galambokat mutogatta.

Egy tanulságra azonban nem kell három hosszú év várakoznunk; azt f. i.: hogy a szélsőségek találkoznak; s az abszolutizmus és a kockajátékot űző politika egy úton járnak és gyakran eszközeik is ugyanazok, azonnal constatalhatjuk; sőt, ha netán, mitől az ég óvjon, a működés eredménye is azonosná válnék, azt is el fogjuk mondhatni: oppositio nobis haec otia fecit!

Ámde a legfontosabb és legbecesebb tanulság, melyet az erdélyi választások lefolyásából kivált Királyhágón túl bizvást levonhatunk, mindenesetre az marad: hogy Erdély, valamint a nemzeti fejedelmek idejében s az újabb korban, név szerint Schmerling elnemzetlenítő törekvései ellenében, egy most is elismerésre méltó politikai érettséget tanúsított, s a magyar alkotmánynak hű öre, védbástyájaként tünt ki, melyben király és nemzet, sőt az európai közvélemény is egyaránt teljesen megbízhatnak.

Pest, április 12. 1869.

(r. i.) Még mindig nagyon sokat írnak és beszélnek a fusio hírekről, melyek tarkábbnál tarkább kiadásban járják be az országot.

Mi már elmondtuk reá nézve nézetünket. Fusiót, azaz: összeolvadást képzelni a nélkül, hogy az egyik, vagy másik fél engedne valamiképp programjából, azaz: elveiből, — teljes lehetetlenség.

A Deák-párttól föltenni, mikép csak egy lépést is letérjen azon ösvényről, melyen eddig sikerrel haladt, képtelenség.

Ne csináljunk tehát magunknak idő előtt illúziókat.

Fusio csupán azon esetre jöhetne létre, ha az ugynevezett balderék elfogadná az államjogi alapot, melyet fölépíteni bizony-bizony óriási munkába került.

Teendő e ezt, átlátja-e ennek szükségét a haza érdekében, ezt maga tudja legjobban.

A képviselők napról napra nagyobb számban kezdenek gyülekezni.

Gyakori összejöveteleiket nem nevezhetjük ugyan értekezletnek, legfőlegb társalgásnak, ily alkalommal azonban — nagyon természetes — mi foroghatna egyéb szönyegen, mint országgyűlési teendők.

A leggyorsabb elintézését sürögősen követelő tárgyak közé sorolják némelyek a meyerendezést, míg mások meg ennek is eleje teszik a törvénykezés átalakítását.

Mi, részünkről, a meyerendezést és az igazságszolgáltatási reformokat ikerestvéreknak tartjuk.

Ezek iránt csak együtt határozhat az országgyűlés, különösen meyerendezést képzelni az igazságszolgáltatás rendezése nélkül, teljes lehetetlenség.

Akármielyik vétessék tehát elő a két tárgy közül, szükségképp magához vonandja a másikat is.

Az utolsó országgyűlés vége felé, midőn a házszabályok forogtak szönyegen, vita tárgyat képezte azon kérdés: a képviselők soraiból választassák-e a jövőre a háznagy, vagy nem?

A többség nem tartotta kimondandónak, hogy háznagygyá nem-képviselő választathassék, azonban az aem lön elhatározva, miszerint csak képviselőknek adassék ezen — eddig 300 frt havdíjjal összekötött — állomás, magára az országgyűlésre bízván, mindannyiszor, valahányszor a választás szükségé elfordul, tetszése szerint eljárni.

A közlebbi országgyűlés, az az előjelek nem esalnak, azaz pártolásra fog találni, több képviselő nyilvánított óhaját, alig választandja háznagyát a képviselők soraiból.

A házigazgatóságra nézve is változás tervezetik, a mennyiben nem szándékoznak azt betölteni.

E hivatalt utóbb Sréter 18⁸⁶/₈₉ diki buszárezredes viselte, de legközelebb Somogy megyében képviselővé választatván, lemondott.

Ludasi Gans Mór a sajtó-osztály főnöke viszályoskodásról sokszor írtak már a lapok, hanem a bir mindig korai volt, most azonban — miként hiteles forrásból értesültem — e visszalépés jövő hó első napján csakugyan be fog következni.

Állomása egyelőre üresen marad, és nem töltetik be.

Postmegye azon tisztviselői, a kik közlebb országgyűlési képviselőkké választattak, a mai bizottmányi ülésben mind lemondnak hivatalaikról, melyekkel a képviselőiséget össze nem férhetőknek tartják.

Annai helytelenség után végre egy helyes dolgot is, melyet vajha mielő több megyében és városban utánoznának.

A baloldali Kassán új vereséget szenvedett. Tegnap ugyanis báró Luzszenszki József ellenében, Rimánóczy Ferenc polgármester (jobb-oldali) választott meg képviselővé.

Magyarország álláspontja

a közép- és adriai tenger felé irányuló világkereskedelmi forgalomban.

„Jelen valék, midőn a középtenger vizei a suez csatornába bocsáttattak” — ezt távra minap az egyiptomi alkirály a francziák császárnak; ezáltal Európa megbizonyosodott arról, hogy a nagy feladvány, a suez tengerszoros átmetszése közel áll a teljes valószínűséghez, s már a legközelebbi jövőben tényné váland.

Midtán a suez csatornába a legnagyobb gőzhajók is átkelhetnek, Európa keletindiai kereskedése új vonalat nyer; többé nem szükséges a jöremény fokát körülhajózni, mi oly fáradságos és idővesztéssel jár; az Európa és Keletindia közti élénk világkereskedelem a közép- és adriai tenger partjain keresendi nyugtponjtait, hol a continentális és tengeri kereskedelem fog közvetíteni.

Hogy a világkereskedelem jövő útjainak levezéreltebb irányát megállapíthassuk, olyant t. i., mely Nyugat-Európa és Kelet-India közt a legalkalmasab és legrövidebb összeköttetést létesítse: — szükséges megfontolni ama távolságot, mely a dél európai kikötőket választja el ama ponttól, a mely némileg a Suez csatornában átmenő világkereskedelem kulcsanak tekintendő. E pont Alexandria, mert itt egyesülnek mindazon világvonalak, melyek Afrika belsőjéből, Keletindia, Java, Sidney-China és Japánból az európai szárazföld felé tartanak.

Továbbá, ha megfontoljuk: mily messzeségre fekszenek a dél európai kikötők Alexandriától következő távolságokat találunk:

Marseilleől Alexandriáig van 1425 tengeri mérföld	
Genuától " " "	1320 " "
Triesttől " " "	1237 " "
Fiumétől " " "	1199 " "
Spalatotól " " "	930 " "
Brindisitől " " "	835 " "
Salonichtól " " "	670 " "

Midtán azonban a vasút gyorsasága, a gyors gőzhajó két és félser mulja felül, a gyors forgalom minden esetre arra fog törekedni, hogy a tengerrel mielőbb a szárazra léphessen át és így azon kikötők felé forduland, melyek, hátsó vidékeikkel vasúttal vannak összekötve.

Jelenleg, az adriai tenger nyugati partján Brindisi képezné az Alexandriába vezető európai főforgalmi vonal kiindulási pontját; de ez így csak addig maradhatna, míg az osztrák-magyar vasútak folytatólág Páncsova Belgrád és Alexinatpon (Nissa) át Salonichig kiépíttetnek. Ugyanis, ha a Brindisier átmenő vonalat összehasonlítjuk azzal, mely jövőre Salonichon át vezetne, következő eredményhez jutunk:

A Brindisier átmenő vonal, mely Calais-tól, a szárazföld északnyugati legészlebb végpontjától kiindulva, Susa, Turin és Ancona Brindisi irányában halad, 281 vasúti mérföld hosszú s az áthaladás rajta 47 órába kerül.

Ehez számítható 835 tengeri mérföld Brindisitől Alexandriáig, mely átnak megtételére 83¹/₂ óra kívántatik; eszerint a calais brindisi-alexandriai vonal megjárására 47 órai szárazföldi és 83¹/₂ órai tengeri utazás, tehát összesen 130¹/₂ órányi idő kívántatik.

Ha a jövőben Salonichon át vezető vonalat vesszük szemügyre, az eredmény következő:

A vonal, Calais Strassburg-Bécs-Pest-Páncsova-Nissa és Salonichon át 347 vasúti mérföld megjárása 58 órába kerül; számítsunk ehhez 670 tengeri mérföldet, mint a Salonich és Alexandria

közötti távolságot, melyen 67 óra alatt áthaladhatunk; eszerint a Salonichon át vezető vonalon 58 óráig vasúton, 67 óráig tengeren, összesen 125 óráig, tehát 5¹/₂ órával kevesebbet kell utaznunk (Alexandriáig), mint a Brindisi felé menő vonalon.

Ha Calais helyett Breme, Hamburg, Stettin stb. északi kikötőket tekintjük, akkor a Salonichon át gondolt vonal előnye még inkább kitünnek.

Vegyük, például az észak-tengeri fontos kikötőt Hamburgot s következő távolságot találunk:

a) Hamburg, Lipese, München, Insbruck, Verona, Ancona, Brindisi 322 vasút mfd. = 54 óra
Brindisi Alexandria . . . 835 teng. mfd. = 83 "
Összesen: . . . 137 óra.

b) Hamburg, Berlin, Boroszló, Oderberg, Pest, Páncsova, Nissa, Salonich 283 vasút mfd. = 47 óra
Salonich-Alexandria . . . 670 teng. mfd. = 67 "
Összesen: . . . 114 óra.

Tehát a Hamburg-Alexandriai kereskedelmi vonalat tekintve, a Salonichon átmenő vonal 23 órával rövidebb, mint a Brindisi felé vezető vonal lenne.

A vonal rövidségén kívül még más fontos előnyt is nyújtana Salonich a nagy kereskedelmi forgalomnak, mert a természettől nagyon kedvező fekvéssel megáldott öbli kikötő. Brindisi fok kikötő, melyet a tengerbe mélyen benyúló félsziget képez, és nem bir a kiterjedtebb nagykereskedelmi forgalom első szükségletével, azaz: a megfelelő hávídekkkel; míg Salonich a szárazföldre mélyen bevágó tengeröbölben fekszik, s megfelel mindazon igényeknek, melyeket a nagykereskedelmi forgalom egy kikötő várostól megkívánni jogosítva van.

E néhány, általánosan körvonalozott tény nem hagy kétkedni a felett, hogy Salonich a nagy kelet európai kereskedelmi forgalom egyik főakelyének tekintendő, s hogy Európa általános kereskedelmi érdekei azt követelik, miszerint e fontos tengeri kikötőbe egyenes vasútvonal vezessen.

Tényleg számításba vétetett e szükséglet azon engedély-egyezményben, melyet a porta, 1868. apr. havában, a „Van der Elst freres et Comp.” cézeggel kötött, a török vasúthálózat kiépítése tárgyában. Fajdalom, a kiépítés, az akkor megállított alapokon nagyon kétségessé vált, s aligha hibázunk, ha ma ténynek tekintjük azt, hogy a török vasúthálózat nagyszerű vállalatának a Van der Elst testvérek és utódok, Langrand-Dumonceau úr soha sem lesznek képesek megfelelni, hanem az egész vállalatot új alapra kellend fektetni.

Az eddig történt alkudozások folyamából teljesen kiviláglik az, hogy a főnehézség ama pontozatban keresendő, mely szerint a Konstantinápolyból kiinduló fővonalnak a már kiépített közép-magyarhoni vasúthálózat felé kell vala irányulnia, s Bosnyákszágon át — Brood-, vagy Sziszeknél érintkezni az osztrák déli vonallal. A vasút ily irányba vezetése által Szerbia és Magyarország egészen meg lénnek kertlve, s mindkét ország tetemes kereskedése feláldoztatnék oly vonal kedveért, mely különben is csekély jüvedelemmel kecsegtet; a helyett azonban Törökország némely stratégiai számításainak és egyes bécsi államférfiak bizonyos, kizárólag centralizáló kedvencz eszméinek kedvére. Mellesleg legyen mondva, találkozunk Bécsben nagyon magasán álló személyiségek is, kik Langrand római gróf javára egész befolyásukat latba veték, ezért nem lehetett alapot Bécsben a sikeres tevékenységre Daoud basa, a nagyon értelmes török közlekedéstudgyi miniszter.

Hogy a Salonich- és Konstantinápolynak vezető vasútvonal mielőbb tényné válhassék, minde nek előtt szükséges a természetes kereskedelmi út-vonal, s a legrövidebb vonalnak, mint fővonalnak, megállapítása; ez azonban nem vezet a pusztá és kereskedelmileg teljesen fejletlen Bosznián át, hanem Szerbián keresztül a török határra, Nissánál, s onnan, egyfelől Sofián és Adrianopolyon át Konstantinápolyba, — másfelől a Varda folyó völgyén Salonichba.

Ha e fővonal egyszer biztosítva van, akkor ám igyekezzék a török kormány Boszniát is bevonni az általános vasúthálózatba; így annál könnyebben jutna kedvező eredményre, mert a Dél-Magyarországból, Bosznián át, Spalatoba vezető vonal kiépítését általános kereskedelmi érdekek is igénylik, a mint ezt, ez értekezés folytán fölfejtendjük.

Midtán egyelőre a Bécs-Pest Nissán át Salonich és Konstantinápolyba vezető fővonalal foglalkozunk, ki kell emelnünk mindjárt azt, hogy a Nikolich Fedor báró vezetése alatt megalakult consortium már engedélyt kapott a szerb kormánytól azon vonal előmunkálataira, mely a magyar-szerb határon, Belgrádtól, a szerb-török határra Nissáig vezetne, sőt e vonal helyeztetési munkálatait nagy erővel meg is kezdték.

E vonal tényleges kiépítése az európai vasútvonalok nevezetes előhaladását jelezte — kelet felé; hátra lenne még magyar területen a kikindapáncsotai 14 mérföldnyi összekötő-vonal kiépítése; továbbá a vasút folytatása Nissától Salonicchi és Konstantinápolyig. Ez bizonyos haladatos és jutalmazó feladat lenne, s mi azon reményünket fejeztük ki, hogy tekintve, mily roppant fontossággal bír az általános világkereskedelemre: legrövidebb úton jutni el a fekete- és közép-tenger partjaira, — bizonyos minden különleges állam és magán különérdek háttérbe fognak lépni, s nem sokára kielégítő egyetértés jön létre az osztrák-magyar, a szerb és a török kormány között. Akkor azután meglesz a vállalat kivitelére szükséges erő, azon vállalat, mely midőn a világkereskedelmi érdekeknek megfelel, jövedelmezés tekintetében is a legfényesebb reményekre jogosít.

(Az „Ungar. Actionär“ után.)

Választási utóhangok.

Alsó-Fejérmegye, április 8. 1869. — A „M. Polgár“ március 27-diki számában Alsó-Fejérmegye vingárdi kerületében lefolyt képviselőválasztásról jelent meg egy minden tekintetben alaptalan tudósítás, melyből átláthatja különösen a körülményeket ismerő, mit és mennyit lehet alapítani a baloldali lapok tudósítására, s a tudósítók hitelességére, minél fogva a helyi körülményekkel nem ismeretes közönség tájékozására nem mulasztatom el a következő helyreigazítást.

A számokban teljes igazsága van tudósítónak, a mennyiben jelöltünk Barcsay Ákos csakugyan 330 szavazattal választott meg képviselőnek. de csakis ennyiben; a mit ellenben a számokból kivont, az legalaptalanabb ráfogás, hogy a románok egészen, a szászok nagyjából és egyrésze a magyar választóknak is visszatartoztatja magát a szavazástól, mert a jegyzőkönyvekből láthatólag ezen szavazatmenetiség figyelmet nem érdemlő különbséggel a három különböző nemzetiségű szavazók által aránylag adatott be. Éppen ezen számarány csatlakoztatja annak, hogy jelölt Barcsay Ákos a kerület mind három nemzetiségű választók óhaját által emeltetett képviselővé.

Midőn ellenjelölt a kerületben szó nem volt, szükségfelettel tekintették az egész választókerület szavazói a tömeges megjelenést, a minnek gyakorlati nehézségeit, kivételenséget az érthető leginkább, kinek a napokban feneketlen sáros utainkról fogalma van vagy ezeket látta.

Azonban a választó-kerület óhaját s jelölt B. Á. bani egyezését teljesen kifejezte, midőn majd minden küszégből jelentek meg választók ezek a közhangulatot osztatlanul tolmácsolták.

Nagyszerű s több napig tartó étetés és itatásról tesz tudósító említést, ez nem egyéb rossz akaratú insinuationál, igaz, hogy a választók megvendégeltettek Alvinczen a választás színhelyén utólagosan nagyjából ottani birtokos társaink vendégszerető házaiknál, de ezt, ki a magyar vendégszeretetet ismerni tudja: megérti, s ez azon körülményből is folyt, hogy a választók mindegyike magán vendégszerető lakokban keresett és talált szállást. Étetés és itatásra, mint vesztegetési eszközre szükség nem volt, ellenjelölt nem lévén.

Tudósító méltó koszorút tesz az egészre, azon kiegészítéssel, hogy Bacilla Elek a balpárt jelöltje a szavazástól távol tartotta magát. Boldog Isten, balpárttól és jelöltjéről az egész választási actus alatt és annak befejezése nem is hallottunk, sőt e tudósítás olvasásaig még sejtelmével nem birtunk, meglehet B. E. úr a balpárthoz tartozhatik, s ha a szavazástól magát visszatartotta, egyúttal és ugyanazon időben a nem is sejtett balpárt

is ugyan azt tette, minthogy az egész kerületben balpárt, bizvást mondhatjuk, nem létezik, e szerint a balpártot csakis most utólagosan kisüstitt jelöltje B. E. úr képviselte, meglehet, hogy a rajta kívüli két urnak, kik tudunkkal Alvinczről kiharadtak, titkos jelöltje B. E. úr volt s hárman képviselték a kerületi balpártot, s e két választónak volt jelöltje B. E. úr.

Az Alsó-Fejérmegye elszórtan lakó magyarságának eleven emlékezetében van még az 1848-dik évi szerencsétlen időszak, nincsen honunknak egy vidéke, mely annyit kiállott és szenvedett volna ez időben, itt minden talpalattnyi hely egy fájó emléket kelt; nincsen itt senki, ki ha nem is mindenét, de szeretete, övéi nagyobb részét ne veszítette volna el ez időben, hiszen Alsó-Fejérmegye csak N. Enyed, Abrudbánya, Zalutina, Verespatak, ide tartoznak Kis-Enyed, Magyar-Igen, Sárd és Krakkó, megdolgozik itt mindenki, mielőtt forradalomhoz hasonló koezkázató intentiókra gondolna.

Alsó-Fejérmegye balpárt nincs is, mutatkozott és mutatkozik jelenben is Nagy-Enyeden hasonló irányú törekvés, de közelebből is itélve, azt bizony állíthatni, miként nem egyéb az rossz alkalmasított megyei ellenzékieskedésnél, mely a dolgok menete és némely egyéniségek iránti ellenszenvből keletkezett, bizonyítja ezt magának az Enyed kerületi balpárti követjelöltnek szelid programja, melyet bármely deák-párti aláíratna.

De Alsó-Fejérmegye vingárdi kerületében balpárti törekvés nem is mutatkozván, szükségfelettel vált itt Deák-pártot szervezni is, mert itt mindenki a legnagyobb bizalommal viseltetik a jobbpárt és ennek soraiból került nemzeti kormányunk irányában.

y.

Hatósági élet.

Dézs, április 8 kán, 1869. — Belső-Szolnokmegye állandó bizottmányának folyó évi második évnegyedes gyűlése és hó 5. és 6-dik napjain tartatott meg.

A mint ahhoz e megye közönsége egyébiránt már szokva van, fényoldalát e gyűlésezésnek is a főispán ép oly rövid, mint classicus, hazánk jelenlegi mozgalmas állapotához oly találon alkalmasított megnyitó-beszéde képezte, melyben a főispán az állandó bizottmányt azon jelszó mellett üdvözlö, hogy „az életben semmiféle oly működés nem létezik, melyre nézve komolyabb meggyőződésre és komolyabb eljárásra lennénk kötelezve, mint a közügyek kezelése, s rövid tekintetben jelentünk irányzatára; mely irányzat ha épen nem szabadulván s itt ott aggasztó mérveket látszott is venni, hálá istennek! a politikai magyar nemzet önfenntartási ösztöne, mondhatni, a nemzet génusza verőfényes tájakat is tárt fel szemünk előtt Magyarország miveltetés-életének dícsőségére, fölemlíti, hogy elvégre a nemzet a magyar alkotmányi alapjogok és érdekszerűleg megállapított codexa felett veriditjét kimondotta, mely Magyarország óhaját, sőt parancsát e rövid tételben foglalja magában: „béke, a szerződés tiszteletben tartása s szabadelvű haladás,“ s azon óhaját fejezve ki: hogy béke s szabadelvű haladás, a politikai élet és fejlődés e malasztja legyen velünk mindörökké! — az ülést megnyitotta.

Ezt követték az 1868-ik évi némely törvény-cikkelyeknek, Mán Gábor román nemzetiségű bizottmányi tag 11-ed magával aláírt nyilatkozatának, melyben a románoknak Erdély Magyarországgal való egyesítése s a külön nemzetiségek egyenjogúsága felett alkotott törvényekkel való elégtelenségét s ezen törvényeknek a törvényes határok és az ország integritásának szem előtt tartása mellett való megváltoztatására elszánt törekvését je-

lentette ki, — a múlt év november és a folyó év február havában tartott állandó bizottmányi gyűlésekről szerkesztett jegyzőkönyvekre, az erd. kir. főkörmályszerk működésének megszüntetésére s az 3. Felsége által jóvá hagyott új rögtönbírói szabályokra nézve kelt belügyminiszteri leiratoknak, — az adórendszer megállapítása iránti törv. javaslat kidolgozására szükségelt statisztikai adatok gyűjtése érdekében kelt pénzügyminiszteri leiratnak, — a képviselőház rendszabályainak, — Gajzágó Salamon közigazgatási főbíró leköszönő iratának, melyben, minőn Szamosújvár szab. kir. városa részéről országgyűlési képviselőül választott gyakori hosszabb időre kibátó távolléte akadályul forogván fenn, főbírói tisztit állásáról leköszönt, — továbbá Pest város és Közép-Szolnokmegye átiratainak, melyekben amaz a rugott borjúk 4 éves koruk előtti levágásának országszerte való betiltása iránt az országgyűléshez intézett feliratát, emez a szamosújvári vasút-társulat által, nézete szerint, helytelenül kijelölt vonalnak egy helyesebb vonallal leendő kicserélése iránt a közmunka s közlekedési miniszteriumhoz fölterjesztett emlékiratát e megye közönsége részéről is támogatni kéri, — egyik törvényszéki ülnök ellen állítólagos kötelesegtelenség cselekvény, illetőleg tisztit hatalommal visszaélés miatt beadott panaszának s e panasz megvizsgálása felett keletkezett iratoknak, — a múlt évi keblit pentári számadások megvizsgálásáról kelt számvevői jelentésnek felolvasása; a főispánnak a képviselőválasztási előmunkálatokról s az országgyűlési képviselőknek megválasztásáról tett előterjesztése; s még pár, az olvasó közönséget kevésbé érdeklő — egészen keblit ügy.

Az állandó bizottmány mindezen ügyeket a szokott egyetértéssel vette részint tudomásul, s határozott részint sokban.

Élénkebb vitákra csak a Gajzágó Salamon főbíró lemondása és a törvényszéki ülnök ellen beadott panasz, adtak alkalmat, ha ugyan vitáknak mondhatni azon 3—4 száma rugó férfiaknak, a kik azon családban ringatják magukat, hogy a megye állandó bizottmányában oppositit képeznek, a megye állandó bizottmányának határozottan nagy többségével szemben, valamint mindig, ugy ez alkalommal is eredménytelenül megkísérelt erőteljes törekvést.

Erőtelennek mondhatni és az illetők kicsinyes gondolkodásának megismerésére szolgált e törekvésmert e megye-bizottmánynak egyetlen tagja sincs, a ki előre be ne látta volna, s bizonyára maga az indítványozó s pártolói is belátták, hogy a midőn egy oly tisztviselőnek, a kit a megye minden fia büszkén vall magának, a ki a megye közönsége osztatlan becsülése és szeretete által övezetik, a ki a megye közönsége és egyes tagjai érdekében minden párttevékenységen felül emelkedve, noha főbírói ideje alatt egyszerűen folyvást országgyűlési képviselő volt, annyi hasznos szolgálatot tett, s a kinek helyét képviselői minőségben távol léte ideje alatt, a személye iránt érzett szeretettől indítva, a főispántól elkezdve a legutolsó tisztviselőig akkép igyekezett s igyekezend jövőre is kipótolni, hogy valamint a múltban sem a megye kormányzatában, sem a felek ügyeinek elintézésében fennakadás, vagy hátramaradás nem történt, bizonyára a jövőben sem fog történni, — Gajzágó Salamon főbíró lemondását elfogadandónak s helytalan saját ízlésük szerint betöltendőnek indítványozták, ezen indítványukkal a megye állandó bizottmányának általános többsége által — a mint valóban történt is — vissza fognak utasíttatni; nem lehet ennél fogva határozottan megmondani, hogy vajjon boszuság, avagy méltatlanság fogta-e el inkább az állandó bizottmány érületét, a midőn az elfogadást indítványozó s ennek egy pártolójá a

főbíró saját lovagias és nemes érületé által kívánták törbe ejteni, illetőleg az állandó bizottmánytól nyert marasztalás visszautasítására bírni, mondván: mikép ismervén a főbíró lovagias jellemét, azon tisztelettel fogva, a melyet iránta ő is éreznek, nem hiszik s nem teszik fel, hogy lemondásával csak lovagiasságának és hazafias kötelemének szinleges megmentésére célozna s a megett utólagos gondolatokat táplálna?

E cselfogás azonban meghusult s a főbíró ellen az érintett négy tagu oppositit által irányzott nyíltak a vértől, a mely a főbíró elfogulatlan fennkölt gondolkodása és ítéllete által védelmezi, hatás nélkül hullottak vissza, kijelentvén ugyanis a főbíró, hogy az állandó bizottmány kívánatát — a mely reá nézve parancs — noha a lemondásra őt a szemei elől soha el nem tévesztett hazafiai kötelesség minden utógondolat nélkül vezette — teljesíteni kész lévén, főbírói tisztit állását az országgyűlési képviselői állásával együtt megtartja, s fizetését azon idő tartamára, a míg országgyűlési képviselői minőségében a megyétől távol leend, a megye közérdekére, az úti pénzalap javára kívánja fordíttatni, — mely kijelentés a megye állandó bizottmánya által élénk örömmel fogadtatott.

Hogy e gyűlésről adandó kép egészen hű legyen, mert valamely festvény csak úgy lehet tükéletes, ha abból az arányvonalak sem hiányzanak, megemlíthetném még az említett ülnöknek ama cynicus magaviseletét, hogy a míg az ellene beadott feladás és keresztül vitt vizsgálati iratok tárgyalattak, nem restellte a gyűlésben folyton jelen lenni, a gyűlésnek a saját személyét illető ügyben hozandó határozatra, mely határozat szerint a vizsgálati iratok egy szűkebb körű bizottságnak oly megbízással adtak ki, hogy azokat megvizsgálván, véleményes jelentését a következő évnegyedes gyűlés elé terjeszse, irányadó befolyásával törekedni s azon szónokokat, a kik az ügyhez nem az ő ízlése szerint szólottak — miként egy szónok megjegyzé — folytonos közbeszólásaival és dühnyögéseivel zavarni; s megemlíthetném még ugyan azon ülnök által tanúsított azon alszabadelvűséget is, miszerint Közép-Szolnokmegye fennebb említett emlékiratát, melyben a szathmár-zsibó-kolozsvári vasútvonal kiépítésének a szamosújvári szathmárdézi vasútvonalnak háttérbe szorításával való támogatására hivatunk fel — pártolándónak ajánlotta. Mert hogy a nevezett ülnökt ezen ajánlatra, nem lehetvén kétséges az összes Magyarhon egyetlen fia előtt sem az, hogy a szamosújvári vasútvonal a délkeleti és északnyugati európai kereskedelemre, Erdély északi része gyáriparának fejlesztésére, ezen vidék fia, község, ásvány-vízének, só- és bányatelepeinek hasznosítására, a termékeny Szamosújvári termékeinek értékesítésére s hadtani szempontból is a Közép-Szolnokmegye által tervezett vasútvonalnál, mely legfeljebb csak a Szilágy-ság helyi érdekeinek előmozdítására szolgálna, sokkal előnyösebb, józan megfontolással párosult szabadelvűség s őszinte meggyőződés vezette volna, alig hihetni. Az állandó bizottmány józan megfontolás s valódi hazafiaságtól áthatott többsége nem tudta valóban, hogy min bámuljon inkább: a nevezett ülnök és társainak s bennük a megye ugynevezett opposititójának cynismusán s negyelyezett szabadelvűségén? vagy a főispán által kifejtett végtelen türelmen? nem használván fel semmi eszközt, melylyel e cynismust illő határá köz szorítani jogosítva lett volna.

Bevégzem azonban e képet és evvel levelemet a főispáni zárbeszédben ismételt eme szavakkal: „béke, a szerződés tiszteletben tartása s szabadelvű haladás,“ mely igéket, hogy tetteiben e megye állandó bizottmánya a haza s közvetőleg e megye javára mindig irány-

1560-diki wilnai zsinaton Radziwill herceg, a zsinat vezetője, rosszaságát nyilvánította Kálvin keménységére ellen, s a helyett, hogy Blandratát eretneknek tartsa, őt a következő évben Pinczowra üszehivott zsinat vezetésére helyettesítvén nevezte ki.

A zsinatok darab ideig egymást érték, egy évben kettő, három. A vitás kérdések szaporodtak, a nézetek élesebben elváltak, a vetélkedés mind hevesebb lett, több-több férfi állott szemben, köztök tekintélyes s nagy befolyású főemberek is. A trinitárius és anti-trinitárius protestánsok közt mindemellett évekig tartotta magát a remény, hogy talán kiegyezhetnek s a szakadást elkerülhetik. Ed-dig hát a hitelvek különbözősége dacára még mind egy vallásközönségnek tartották magokat, s a támadásokat közösen igyekeztek ártalmatlanokká tenni. Ezért az 1562-diki pinczowi zsinat, Bland-rata sürgetésére, oly általános határozattal végződött, melyszerint „a háromság s más olyan kifejezéseket, melyek a szentírásban nincsenek meg, minden pap kerülje, s egyházi beszédekben szorosán a bibliához tartassák magokat.“ Ez bizonyára a legelősebb eljárás volt, de lehetett-e várni, kivált azon idők szellemétől, hogy a szakadás be ne következzen? Oly példa volt volna az, mely a 19 dik században is csak kivételesen mutatkozik Hollandiában s a higgadt németek közt, míg Franciaországban, ugy látszik, most következik be, hogy a protestáns név alatt az eddig egydőlő testvérek tovább meg nem férhetvén, válni kény-

*) U. o. 138.

TÁRCZA.

A lengyel unitáriusokról. 1)

A lengyel protestantizmus a 16-dik század első felében közvetlen három forrásból vette életét; egyik forrás az ugynevezett cseh-testvéreknek a lengyel szélekre való tömeges áttelepedése volt, kiket I. Ferdinánd szigorúsága kényszerített a kivándorlásra; másik az Olasz- és Németországból, Svájcából s Német-Alföldről ide vonult egyes tanult férfiakkal szivárgott be; a harmadik magában Lengyelországban egy tudományuk s állásuknál fogva kitűnő hazafiakból Krakóban alakult körből kezdett kihadni, melynek központja Lismanini Ferencz, Bona Sforzia királyné gyontatója volt. Ebben a körben a reformátorok tanait bonczolgatták, s a kath. egyház hibáiról s visszaéléseiről tanakodtak. Itt jelent meg 1546-ban a hollandi Pastorius Ádám, s köztök az Isten oszthatatlan egységét először pendítette meg. A társaság érezte, hogy nagy kérdés jött szünyegre, többen tartózkodva szóltak hozzá; de Frisius Modrevius András, a király titkára, a kérdést bővebb vizsgálat alá vette,

1) Mutatvány a „Keresztény Magvető“ (szerk. Buzogány Áron és Ferencz József) IV-dik kötetének, „Augustinovic Pál életrajza tekintettel a lengyel unitáriusok történetére“ című cikkéből. Irta Buzogány Áron.

2) Sandii Biblioth. Antitrin. p. 36. — Krasinski. Gesch. der Reformation in Polen. Nach dem Engl. bearbeitet von W. A. Lindan. Leipzig, 1841. 56. l.

3) Bock: Hist. Antitrin. Tom. II. p. 594. — Lubieniczi Hist. Refor. pol. p. 40.

4) Sandii Bibl. Ant. p. 41. — Lubieniczi Hist. Ref. Pol. p. 111.

5) Krasinski. Gesch. 135.

6) U. o. 137. 138. — Rees: Racovian Catech. London, 1818. XXV.

7) Krasinski. Gesch. 136.

adón tekintendi, s hogy a valódi democrat eszmék megtestesülését az ily értelemben való munkában találja teljes meggyőződése lehet a tiszta hazafiai érzelemről áthatott nagy közönségnek.

X.

Napi hírek.

— Nekünk is távirták, pesti lapok is közölték, hogy királyi ő Felsége május havában körutat fog tenni Erdélyben. Újabbban ezen hirt megczófolják.

— Ő császári és Apostoli királyi Felsége f. 6. február hó 26-án kelt legmagasb elhatározásával a nagy szepeni kincstári ügyészségnek felosztását, s Kolozsvárott „kir. kincstári jogügyek igazgatóságának” felállítását logikgyelmesebben elrendelni méltóztatott.

— Királyi ő Felsége f. hó 9-én szemlét tartott a Pesten tanyázó katonaság felett. Részt vettek ebben az egy éves önkéntesek is külön csapatban, kik ő Felsége előtt különböző gyakorlatokat mutatván be, ő Felsége magyar nyelven kegyeskedett teljes meglegedését nyilvánítani a csapat magatartásán és előmenetelén.

— A pénzügyminiszter Kuzmich Emilt számtanácsossá, Kapp Albertet és Kriza Gyulát pedig számtisztekké nevezte ki a kolozsvári pénzügyigazgatósághoz.

— Raachleithner Antal f. hó 18-dikán megtartandó jótékony czélú hangversenyének programja. I. szakasz: 1) „Fest Ouverture”, zenekarra szerző Raachleithner A., előadja a cs. k. b. Allemann-ezred zenekara és több műkedvelő szerző vezetésével 2) „Afrikai nőtől” dal, soprán-hangra Mayerbeertől, éneklő Benel Amália k. a. 3) „La Traviata”, grande Phantasie pour Piano par Prudent, előadja Gál Ilona kisasszony. 4) „Elisire d'Amore”, duo dramatique, zongorára, 4 kézre szerzerzte R. d. Vilbac, előadja Kűchler Paulina és Kűchler Hermína kisasszony. II. szakasz: 5) „Andante et Allegro”, L. v. Beethoven zenekarra szerzett 5 symphoniai közül, Raachleithner Antal vezetésével előadja a cs. kir. b. Allemann ezred zenekara és több műkedvelő. 6) „Beteg leány”, négy férfihangra szerzerzte Egresi Béni, előadja több dalok tag. 7) „Le Desert”, szerzerzte Felicien Dávid, 2 zongorára alkalmazta Meyer, előadja: az 1-ső zongorán b. Bánffy György, a 2-ik zongorán Raachleithner Antal. 8) „Magyar rohaminduló”, 2 zongorára, 8 kézre szerzerzte Liszt, előadja: az 1-ső zongorán Korbuly Nina és Korbuly Irma k. a. a 2-ik zongorán Kűchler Paulina és Szombathelyi Iza kisasszony. Ajánljuk a t. közönség figyelmébe.

— Színházi hírek. Ismét két újonnan szerződött tag érkezett u. m.: Kassai, a budai népszínház kedvenc komikus, ki tegnap már fellépett, és Jászai Mari, ugyanazon színházról, a ki legközelebb a „Fény árnyai”-ban fog fellépni. — Szintársulatunk a közeledő nyári szinidényre M. Várhelyre megy, hol egy kőztyben fekvő celszerű helyiséget már elkészítettek.

— Patti Charlotta, az ismert tveghangu énekesnő legközelebb újra megjelenik Bécsben, egészen új erőkkel; híre jár, hogy egy hangversenyre Pestre is lerándul.

— Királyné ő Felségének Jókai Mór f. hó 11-én nyújtotta át a „Szerlem bolondjai” egy példányát.

— Pesti lapok panaszkodnak, hogy a színházi műsorozat az állandó nemz. színháznál hamar meg szokott bomlani. Nem nagy csuda hát, ha vidéki színházaknál is megtörténik.

szerülnek. Ime, három század enyhitő lelke vonult el ama idők óta felettünk, s a világ egyik legmivelhető pontján, Párisban, nincs a ker. szeretetnek még az az uralkodó ereje, mely Krisztus hivat az örök Isten színe előtt együtt egy közösségben leborulni imádkozni, a nélkül, hogy Isten állatjában a személyében való minősége fölül előbb egymás meggyőződését gyanakodva számba ne vegyék!

A mi tehát a lengyel protestánsok közt már kikerülhellen volt: a szakadás be is következett. Már 1563-ban a Kálvin-követők külön zsinatot tartottak, melyen az unitárius nézeteket kárhoztatták. Az unitáriusok hasonlóképpen külön zsinatra gyűltek meg ez évben Mordyan, hol 42 pap által egy hitcikk iratott alá, mely szerint Jézus istensége el nem ismerik, noha a három-egység szót megtartották, mint mondták, azért, hogy mások gyengéit kíméljék. Ez időtől fogva külön egyházzá szervezkedtek az unitáriusok is; központjuk Pinczow volt, honnan pinczovianoknak is neveztek.

A vallási forrongás most Lengyelországban tetőpontját érte. A király az egyezséget még egyszer meg akarta kísértetni, e végre 1565-ben minden hitfelekezeteket összehívtatott Piotrkowba egy nyilvános gyűlésre. A cseh-teavérek, reformátusok s unitáriusok küldöttei meg is jelentek, de a katolikusok s Luther-követők elmaradtak, amazok okuladván, hogy a római szent szék nem engedi meg, hogy hitelvek felett ily gyűléseken vitakozhassanak. E gyűlésen hevesen folyt még egyszer a vita az unitáriusok s reformátusok közt, de miután ezek a szent atyákat s első egyetemes zsinatok határozatait vették alapul, melyeknek canonszeri tekin-

— Egyik minapi hírtünkkel egybefüggőleg meg kell említenünk, hogy a pápa ő szentsége aranymiséjének megünneplése alkalmából piaci egyházunkban előadott énekes mise közben, az offeratoriumkor alkalmunk volt Stöger Béla derék énektanár egy jeles szerzeményét hallani. Stöger Béla ének-tanítási rendszerét sokszor hallók dicsejti, s több ízben, a hangversenyekben, midőn tanítványai is közreműködtek meggyőződünk arról is, mily szép előhaladást tettek az ének művészetében. Kedves kötelességet vállunk tehát teljesíteni, midőn városunk t. polgárait arra figyelmeztetjük, hogy Stöger Béla május 1-étől kezdve, délelőtt 12 óráról 1 óráig, ének tanfolyamot nyit a kezdők számára.

— (Necrológ.) Néhai b. hunyadi birtokos és egykori cs. kir. postakezelő illenczfalvi Horváth Dániel özvegye, született Gracza Borbára, maga és gyermekei s az illető rokonok nevében fájdalomtól szagattott kebellet jelenti, hogy egyik forrón szeretett leánya: Horváth Leontina nincs többé! Egy alig 19 napig tartó súlyos szenvedés, testben és lélekben megtörve, kiragadta őt folyó április hava 9-kén a szerető édes anyja és testvérek karjai közül. Béke poraira!

— Egy budai postabívatálnok 17,000 forinttal megözökött. Egy kalocsai csomagból tulajdonítá el ez összeget, melyben papírok is voltak 50,000 forint értékben. A tolvaj előrelátó volt, s az értékpapírokat nem bántotta.

— Folyó évi április elsejével Pesten egy új folyóirat a „Jogtudományi Szemle” indult meg; megjelenik évenként 24 füzetben. Előfizetési ára évnegyedre 2 forint 50 krajczár, egész évre 10 forint. Ajánljuk a törvénykezéssel foglalkozók figyelmébe.

— Természetesen csak Amerikában történhetett meg az is, hogy egyik nagyobb városban fénytűz ellen küzdő női kör alakult. Az alapszabályokban állott, hogy ha valamelyik tag luxust üz, az egyetből kiűltetik. E kör, mint írják, csak tavaly őszi alakult, s ma tagok hiányában felbomlott. Ez már aztán nem csak oda át történhetett volna meg.

— Törökországban március utolsó felében több nevezetes rendelet jelent meg. Az egyik az újonnan alkotott belügyminiszterium hatáskörét állapítja meg; ez utóbbi lesz a vilajetek ellenőrző hatósága; ez fogja kinevezni a tartományi helytartókat, és ez fog a rendőrségről gondot viselni. Ugyan e miniszteriumra van a sajtóiroda vezetése is ruházva. Egy másik törvény a városok kebelében való temetkezéseket tiltja meg. Egy harmadik törvény a régiségek kiszállítását tiltja, és egy múzeum alkotását rendeli el. Egy negyedik törvény a tengeri törvényszéket választja el a kereskedelmi miniszteriumtól és a hajóhad miniszterium alá helyezi. — Ime csakugyan meg akar gyógyulni a beteg ember.

— Az orvosok nemzetközi kongressusa. Florenzben folyó év szept. 20-dikán fog megnyitni. A florenzi bizottság által összeállított program szerint a következő kérdések kerülnek tárgyalás alá: 1. A mocsármiasma, az ennek kedvező befolyások az egyes országokban; hatásai az emberi testre; az okai és következményei megsemmisítését célzó eszközök; 2. A rák-betegségek külön helyi kezeléseinek értéke; e betegség általános kezelésének valódi értéke; 3. A lösebek kezelése s vonatkozásai a hadi tudomány haladásához s a jelenlegi nemzetközi viszonyokhoz; 4. A kórházak higiéniai viszonyai; 5. A vas-

télyt amazok nem ismerték el: minden eredmény nélkül kellett elvégre is egymástól megválniok, s köztük ez uttal az utolsó összekötő szálak is megszakadtak. ¹⁰⁾ És elkülönítették templomaik, iskoláik s egyéb intézményeik is végképpen, a magokéiról az unitáriusok ettől fogva külön gondoskodtak.

A mi a lengyel protestánsok lételének jogi alapját illeti: ezt először az 1556-beli országgyűléstől nyertek, törvényül kimondatván, hogy „minden nemes ember oly vallást fogadhat el s olyan istenitisztelést tarthat házában, milyen lelkiismeretével megegyezik, csak hogy az a szent íráson alapuljon.” ¹¹⁾ Eddig hat törvény nem védelmezte a protestánsokat; volt azonban eddig is két hatalmas támaszuk, egyik a nép rokonszerve, mely tömegesen védelmére sietett földözött vezéreinek, másik a nemesség nagy szabadsága s feltételeysége, melynél fogva folyvást protestált és dacolt oly hatalom emelkedése ellen, mely súlypontját az országgyűlésen, sőt az országos is kívül találván, az alattvalók vagyona, becsülete és élete felett rendelkezések. Sokat kedvezett a király túrlimes elnézése is, ki ha adott is ki egy-egy rendeletet a protestánsok ellen, szigorú elégtételbevételét nem szorgalmazta. Aztán főképp a reformátusok s unitáriusokhoz mindjárt kezdetben a főemberek közül is sokan csatlakoztak, kiket kímélni az eszélyesség kívánta. Így a megdöbbent kath. hierarchiának bővátovább, mind inkább kellett éreznie, hogy az eretnkség ellen hozott régebbi országos törvényeket elég szigorral alkalmazni, a protestánsizmus áradatát gátolni, minden erőfeszítése mellett sem bírja; sőt tapasztalnia kellett, hogy egyes esetek-

utak befolyása az emberek egészség állapotára; 6. Azon mozzanatok, melyek a nép-betegségeket nagy városokban előmozdítják; elbáritó módok; szomszédos folyók, vagy a tenger hatása ez irányban; 7. Az orvosok jogai és kötelességei a külön országokban, s ezek óhajtható, okszerűen elősegítő javításai.

— Temetés Chinában. San-Francisco-ból a következőket írják a chinai temetésekről: „Alig, hogy a tetem megérkezik a temetőbe, egy ember előáll s komoly, tűnőpélyes arccal papirszeleteket hint reá, melyek Confuciusból vett mondatokkal vannak teleírva. Az elhunyt fölbányt sirjára egy sült csirkét, bizonyos mennyiségű rizet és egy butélia „chinoi” bort tesznek. A szertartás végeztével elsietnek a chinaiak, s aggodalmasan tartózkodnak csak hátra is tekinteni. Mindez meggyőződésük szerint mulhatlan szükségessé, különben nem volna a halottnak elég ereje a hosszú útra. Mihelyest azonban eloszlott a gyászmenet, előrohan egy pár „amerikai fickó”, kik ismerik ezt a hocus-pocust, s elemelik a halott viaticumát. Egy pár hónappal később azután kiássák (hozzátartozók) a halottat, megmossák, bebalzsamozzák, begöngyölgetik, lehető tisztán és csinosan, „etiquette”-t tesznek melléje és átadják egy kereskedőháznak, mely a maga felelősségére egyelőre raktárába teszi. Ha aztán meglehető számú ilyenemű portékája gyűlt össze valamely kereskedőnek, akkor aztán az hajóra rakja s viti Shanghaiba, Cantonba, Hongkongba vagy más chinai kikötőbe. Az utóbbi napok egyikén indult el egy ily hajó körülbelül 400 hullával.”

— Apró hírek. A napokban ismét néhány ifju esküdtött fel városunkban Márs zászlója alá. — Hosszu tudósításokat vettünk szenvedélyes vadásztól, melyben szépen megírja, hogy minden este 6—8 szalonkát lé. Szerencsés egy ember, de — vadásztörvény — ha igaz, ne mondja senkinek, s különösen ne írjon nekünk erről negyedszer is. — Tegnapelőtt megnyiták a felhők, s közben néhány dörgés örvendeztette meg az ebből bő esztendő következtetőkét. — Indóházunk körül nagy a sürgés-forgás. Idejét meghatározni nem tudjuk, de az erélyből következtetve, rövid idő alatt készen lesz. — A Rákos mezején a napokban nagy katonai szemle tartatott, jelen volt ő Felsége is. — Nagy-Váradon „Biharmegyei ifjúsági kör” alakult. — Pesten sok hamis 10 és 20 kros, s N-Váradon 1 frtos bankjegy kering. — Egy temesvári ékszerárutól közelebből 60 gyémántot, 106 gyűrűt, 22 arany órát és 6 doboz ezüst kanalat loptak el. — A múlt évben 868,000 göngy gyapjú hozatott tengeren át Európába. — Geszten egy 17 éves parasztleányt az utcán fényes nappal gyilkolt meg egy másik. — A baranyamegyei főispán a „Népszászloja” szerkesztője Áldor Imre ellen sajtóper indított.

Hivatalos értesítések kivonata.

Árverések: Kolozsvárt az óvári tizedben április 22. — Marosszéken Márkodon fekvők április 6, május 7. — Ugyanott M-Vásárhelyt fekvők április 27, május 28. — Kolozsmegye törvényszékénél m.-gy. monostori fekvők s regálék május 27, június 30.

A közönség köréből.

Bíró Sándor gondnok ur nyílt levelére szelid felelet.

Belsőszolnokmegye. Domokosfalva, április 10-én. — E becses lapok 38-ik számában

ben az által, hogy ítéleteit erőszakkal is kérésztül vitte, önmagának ártott többet, s midőn tekintélyét mindenképpen megóvni törekedett: túlzott eljárása által éppen aláasta.

A fennebbi országgyűlés a pápától kívánta tovább, hogy a mise nemzeti nyelven tartassék, az urvacsora mindkét szin alatt szolgáltsék ki, a papok nőtülhessenek, az évi fizetmények szüntessenek meg, s végre, hogy tartassék egy lengyel nemzeti egyetemes gyűlés a vallási kérdések végeles ki egyeztetetése végett. A pápa ezekre évek mulva egy nuntissal s később jézsuitákkal felett.

A protestáns vallások meg inkább biztosította az 1573-ban tartott országgyűlés, mely „az országban minden felekezeteket törvényesen egyenjogusnak” nyilvánított. ¹²⁾ E törvényhez azonban a nemesség önbéje egy záradékot tett, mely a nemességnek jónbágyaikra nézve a vallást illetőleg is szabad rendelkezési jogot adott, mi által a nép egészen uraihoz köttetett, elzártatott meggyőződésének szabad követhetőségét.

Lászlólag nyugalom állott tehát be a különböző felekezetek közt; de viszonyasáiknak azért nem lett vége. Sőt miután mindenik törvényesen biztosítottak tudta magát, miután a protestáns felekezetek egymást politikailag is nélkülözhetni vélték: ez óta egymás iránt kiméletlenebbek lettek. Leginkább az unitáriusoknak kellett vigyázni magokra; hiszen már ekkor lehetett a többi protestánsok közt is egyes hangokban azt a nézetet hallani, hogy a törvényes egyenjoguság csak a szent háromságban hívőket illethetné. Mindazáltal csaknem száz év mulva következett be a romlás, melynek ezen egyes hangok előfutói voltak.

(Polytanjuk.)

Bíró Sándor gondnok elárassal egy M-Láposról keltezt helyreigazító levelecske jelent meg a „M. Polgár” 30-ik számában közölt Bango Sándor féle tudósításra.

Mit meg nem ér az ember! Bíró Sándor gondnok humorizál, sőt azt a Bango féle tudósítást egész komolysággal nekem tulajdonítja. Ámde Bíró Sándor ur nagyon téved.

En a Bango Sándor féle levél megjelenése után a „M. Polgár” szerkesztőjének közlés végett egy nyilatkozatot küldöttem be, melyben láposvidéki és décsi ösmerőseim iránti kötelességemnek ösmerem tiltakozni minden föltevés ellen, mely a kérdéses levél irását nekem tulajdonítaná. A „M. Polgár” szerkesztőjét, mint jó ösmerősmet, utóiratban szívesen felkértem nyilatkozatom közzétételére, s hogy még sem tette: gondolom t. gondnok ur! nem az én hibám. Az itt elmondottak után újból felkérem t. Papp Miklós urat, legyen szíves egy pár szóban megnyugtani a gondnok urat.

Jól ösmer ön engem gondnok ur? legalább úgy írja, miszerint ösmer. Kétfelm! Ha én egy hírlapi cikkről akar a t. urnak, akár másnak határozottan mondom: „nem én írtam” méltóztat elhinni, akkor nem én írtam. Hogy pedig ugyanazon tárgyról két különböző pártállású lapba leveleztem volna... nem akarom nevén nevezni e ráfogást.

És hogy csattanós legyen, így végzi czáfolatát: „most az egyszerű — vallásunk iránti kegyeletből — nem fedezem fel kedves Sándor ösmer vezetőknévét, hanem harmadikszor bizonyosan tudatom nevét s leiom és festem önt eredeti alakjában.” — Kár volt nem tenni t. gondnok ur! vallás iránti kegyelet! igen szép dolog. Egyéb iránt a mi kitalálásba helyezett leiratásom és lefesztetésem — ön által — illeti: rajta, az országgyűlés megnyitására gondolom a t. szerkesztő ur szíveségéből kapunk egy-egy pár hasáb tért, szereshetünk ösmerőseinknek és különösen M-Láposvidékének egy kis tavaszi mulatságot. *)

Szentkirályi Sándor,
ref. lelkesz.

KÜLFÖLD.

A félhivatalos olasz lapok nem szűnnek meg azon hírek czáfolgatásával, melyek egy állítólagos francia olasz-osztrák véd és dac szövetségről keringenek. A „Nazione” erről következőleg ír: „Nem tagadjuk, s ha akarnók, sem tagadhatók, hogy Francia- és Poroszország közt eladhat ok van a viszályra s kedvtelenségre, melyek maholnap háborúra vezethetnének a két kormány között. Mi azonban ily esetet a jelen pillanatban nemcsak közelinek nem látunk, sőt ellenkezőleg egy francia mint a porosz politika jelen viszonyai után ítélve, éppen azt hisszük, hogy a háború a lehető legrosszabb időre fog elodáztatni. Ily körülmény mellett nem vagyunk képesek belátni, mi ezélya lehetne egy osztrák-francia-olasz szövetségnek. Ausztriának és Olaszországnak közös érdeke, hogy a háború kitörése minél továbbra halasztassék. Ausztria és Olaszország ebbeli magatartása nagy hasznára lehet Európának, ha az eszélyesen és szilárdan történik; ily módon könnyen megakadályozható az összeszerenést, mely komoly és beláthatatlan következményeket vonhatna maga után. De ha Ausztria és Olaszország nem is lenne képes a két versenyző állam közt a békét fenntartani, még is könnyen kitalálható egy általuk választandó helyes út. Mindenekelőtt mindkettőnek legfőbb érdekében leendő, hogy a harez ne váljék igen komolylyá, s ne váljék általánossá, mi által az európai hatalmak résztrevére volnának kényszerítve; ily esetben azonban Ausztria és Olaszország könnyen juthat egyetértésre, s közös politikájukat könnyen támogathatják; ezen politikájuk azonban csak a semlegesség lehet. A jelen pillanatban nem vagyunk képesek azon eshetőségeket előrelátni, melyek Ausztriát és Olaszországot arra indíthatnák, hogy ez állásukból kilépjenek, s harezba keveredjenek, mely csak hátráltatná fejlődésüket, s bizonytalanná tenné mindent, egyszersmind a háborút is meghosszabbítaná, melyet az európai civilizációnak iparkodni kell minden áron megcsírájában elfojtani, vagy legalább a lehető legszűkebb batárok közé szorítani.”

Florenz, apr. 6. Azon köztársasági mozgalom szellemének és erkölcsi irányának jellemzésére, melyet az olasz kormány szerencsére még jókor felfedezett, elegendő lesz a nápolyi forradalmi bizottság alábbi proclamációját idézni, mely Nápolyban több ezer példányban osztott szét a nép között. Ez így hangzik: „Testvérek, közeledik az alkalmas időpont azon férfiak megsemmisítésére, kik minket feláldoztak a vértünk kizsívát. Ozélunk a szabadság, a köztársaság helyreállítására, hogy elérjük azt, nem szabad a vérontástól visszarettennünk, — nem szabad kímélnünk azok életét, kik minket kioztak és leigáztak. Le a nyomorultakkal, szurjatók le őket, gyújt-

*) Sőt ellenkezőleg, jobban szeretjük lapunkat, hogy is állít teret országgyűlés előtt vagy alatt inkább a közönséget érdeklő közadokkal, sem mint személyes vitákkal elfoglalni.

Szerk.

